

Слід зазначити, що у творчій спадщині педагога важливою є ідея відродження історичної пам'яті народу України, а саме оновлення та пробудження національної свідомості завдяки традиціям. Адже вони мають вагоме значення для прогресивного розвитку суспільства, оскільки «функція пам'ятати полягає у збереженні набутого досвіду, бо тільки попередній досвід дає їй можливість з успіхом пристосуватись до умов життя й боротись за своє існування. Таке ж саме значення традиції в розвитку людства й окремих націй» [3]. Г. Ващенко стверджував, що має зберігати, цінувати та вдосконалювати те, що створено попередніми поколіннями. У збережні нації національно-культурні традиції значно важливі, бо підтримують єдність рідного краю та цілісність поколінь.

Отже, педагогічні ідеї, мудрі, слухні поради Г. Ващенка надзвичайно актуальні, доречні для молоді ХХІ століття. Адже завдання кожної держави – дбати про духовний розвиток суспільства впродовж їхнього життя.

Список використаних джерел

1. Петренко Л. Погляди Г. Ващенка на систему освіти і виховання української молоді. *Дидаascal*. 2019. № 19. С. 11–15.
2. Петренко Л. Формування ідеалу як мети виховання української молоді у спадщині Г. Ващенка. *Педагогічні науки*. 2015. № 64. С. 128–135.
3. Петренко Л. М. Педагогічні ідеї Г. Ващенка щодо змісту виховання молоді у світлі національно-соціальних проблем. *Педагогічні науки*. 2017. № 79. С. 35–41.

Наталія ІВАЩЕНКО

ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО ЯК ВАГОМИЙ ВНЕСОК У РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ

ХХІ століття – ера нових можливостей, тому перед нами стоїть велика місія: створити всі можливі умови для надання якісних освітніх послуг та розвинути уміння й навички наступного покоління.

Педагогічні ідеї, висловлені В. Сухомлинським, одного із найвідоміших у світі педагогів, дали змогу створити ідеальний образ школи та реалізувати його в житті. Автором написано понад 34 книги та більше 500 статей науково-публіцистичного спрямування, які користуються популярністю серед педагогічної громадськості сьогодення. Заклади освіти, які мають власну концепцію розвитку, звертаються до організації змісту та напрямів роботи. Ключовою фігурою в розвитку сучасної освітньої програми є учитель, «фон» на уроках і позаурочний час, він – носій ідей цілого всесвіту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що видатні науковці як В. Деркач, Л. Явтушенко, І. Черньонкова, О. Дзверін, О. Сухомлинська досліджували літературну спадщину та педагогічний досвід В. Сухомлинського.

Метою публікації є розкриття педагогічних ідей В. Сухомлинського як вагомого внеску в розвиток сучасної системи освіти.

Педагог В. Сухомлинський у своїх наукових працях привертав увагу на духовне та моральне виховання молоді, формування патріотизму, дбайливе ставлення до природи та розвиток стійкого інтересу до знань й творчих здібностей.

Як свідчать дані, він проводив різноманітні методики, для розвитку творчих здібностей дитини. Саме уроки мислення на природі мають великий потенціал для розвитку активної мовленнєвої дійсності, а саме: назвати іменники, охарактеризувати їх прикметниками, дібрати дієслова та скласти, в результаті, речення. Творчі завдання із української мови вимагають гнучкості мислення й нестандартного підходу. Видатний педагог говорив: «Головною потребою кожного школяра мають стати праця, самостійна

думка, відкриття істини». Діти навчаються плекати, цінувати рідне слово, удосконалювати власне мовлення та словниковий запас [1, с. 14]. Це ключові методи навчання в сучасній системі освіти, які закріплені в концепції Нової української школи [2].

Він довів, щоб розвинути творчі здібності школяра потрібно змусити його замислитися. В. Сухомлинський радив: «Умійте примусити їх дивуватися». Уроки мислення забезпечують великий потенціал для розвитку творчості [1, с. 35].

На переконання педагога, кожне молоде покоління повинно стати на шлях самостійного життя. Воно має піднятися на вищий ступінь духовного розвитку, щоб стати кращими своїх попередників.

Більше того, В. Сухомлинський був переконаний, що кожна людина має талант з одного чи кількох видів діяльності. Вчителі – лінгвісти вважають, що саме творчість дозволяє дитині розвинути свій духовний потенціал. Вони намагаються створювати на уроці різноманітні ситуації, щоб школярі могли проявити свої творчі здібності. Для цього викладачі пропонують вправи, які розвивають логіку, уяву та мовлення. Наприклад: диктанти, кросворди, ребуси [1, с. 44].

Педагогічна спадщина В. Сухомлинського стала підґрунтям для сучасної системи освіти адже ми живемо в той час, коли без наукових знань неможлива ні праця, ні елементарна культура спілкування, ні громадські обов'язки. Ми повинні виховувати високоосвічених і працелюбних людей та бути для них зразком багатства духовного життя [3, с. 385].

Видатний педагог створив власну оригінальну педагогічну систему, яка визначає особистість дитини як найвищу цінність. Тому мистецтво виховання в школі безпосередньо звертається до дитячої душі та свідомості. Молодь любить, щоб старше покоління, яке має великий життєвий досвід, зверталася до юного серця. Справжній майстер-словесник може добитися того, що учні хотіли ставати кращими. В. Сухомлинський зауважив, що викладання літератури – це звернення до людської душі. Він твердо переконаний, знання літератури – це пізнання самого себе. Важливе завдання цього предмету в школі – забезпечення духовного просвітництва молоді та їхнього життя у світі книг [3, с. 391].

Важливим елементом у сучасній системі освіти є моральний закон у кожному серці. Його мудрість полягає в тому, щоб діти були тверді й суворі в вимогах до себе. Критичність – це чесність та правдивість наодинці із собою [3, с. 439].

Головний принцип діяльності В. Сухомлинського був гуманізм. Гуманізм був відомим педагогіці, але в радянській системі освіти ця ідея була висловлена вперше. Згідно з цим, педагог радикально змінив зміст радянського виховання, яке орієнтувалося на ідейно – патріотичні партії. Він написав: «Особистість формується все ж таки особистістю, а не багатогранною діяльністю суспільства», як зазначала влада. Ідеї впливають не на одну персону, а на все суспільство [4, с. 8].

Маємо підкреслити, що через індивідуальну взаємодію між учителем й учнем В. Сухомлинський бачив шлях до наближення педагогічної теорії і практики до психічних та розумових потреб усіх дітей, розвитку їхніх здібностей. Його педагогічне кредо – приділення уваги кожній дитині (основа розвитку гуманності) [4, с. 10].

Дуже важливо, щоб учень оволодівав знаннями під час активної практики, коли він усвідомлює, що даний матеріал йому дійсно суттєвий та буде потрібний в майбутньому. Перш ніж запам'ятовувати матеріал треба його зрозуміти й проаналізувати. Це головне правило не тільки дидактики, а й теорії навчання [5, с. 112].

Особливу роль педагог надає вчителю та його авторитету. Він стає могутньою силою виховання, тому що твориться гармонійною єдністю. Учні одухотворяються єдністю ідеалів, смаків, переконань викладача [5, с. 597].

Підводячи підсумок, слід зазначити, що ми розкрили педагогічні ідеї, висловлені В. Сухомлинським, та підкреслили актуальність його концепцій формування патріотизму, духовного та морального виховання молоді, зростання стійкого інтересу до знань і творчих здібностей як вагомого внеску в розвиток сучасної системи освіти.

Видатний педагог В. Сухомлинський залишив багату творчу спадщину, яка поповнювалася виданнями творів упродовж цих десятиліть. Головний принцип його діяльності був гуманізм. Центром педагогічної системи є дитина, на ній зосереджений весь педагогічний процес. Організація виховного процесу концентрується в особистісному орієнтованому та інклюзивному навчанні. На сьогоднішній день, ми пов'язуємо ці підходи зі змістовим наповненням Нової української школи. Приклад В. Сухомлинського показує, що моральність, гуманізм та духовність набувають ще більшої ваги на педагогічному полі. Його ідеї та позиції, з часом, не втратили своєї актуальності. Тож, перш ніж вирішувати важливі педагогічні проблеми, треба звернутися до першоджерел з історичними коренями.

Список використаних джерел

1. В. Деркач, Л. Явтушенко, І. Черньонкова. Школа В.О. Сухомлинського – живильне джерело духовності. Кіровоград : УОППО імені Василя Сухомлинського, 2013. 136 с.
2. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145 – VIII [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
3. О. Дзевєрін. Сухомлинський, Василь Олександрович. Вибрані твори : в 5 т. Київ : Рад. шк., 1976. Т. 3 : 1977. 668 с.
4. О. Сухомлинська. Інноватика у вихованні. Вип. 11. Том 1. 2020. С. 6–16.
5. О. Дзевєрін. Сухомлинський Василь Олександрович. Вибрані твори : в 5 т. Київ : Рад. шк., 1976. 639 с.

Аліна МАГДЕНКО

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

В 2020 році весь світ зіткнувся з пандемією, а внаслідок цього з проблемою комунікації на відстані. Тоді всі зрозуміли, що деякі педагогічні системи дуже застаріли і їх потрібно швидко модернізувати. Держави почали швидко навчати своїх педагогів новітніми інформаційними технологіями, щоб не перервати навчальний процес. Для протидії поширенню COVID-19 майже в усьому світі заклади освіти були тимчасово закриті. Найважче було знайти альтернативу для ДПА та ЗНО.

Зрештою, освітні експерти вирішили відмінити ДПА для 4-х та 9-х класів, а ЗНО залишити, але бути більш лояльними до абітурієнтів. В 2021 році ЗНО для абітурієнтів пройшло в звичному режимі, а ДПА теж відмінили. На початку 2022 в Україні почалася війна, і на жаль ми навчаємося дистанційно. ДПА теж відмінили, а як альтернативу ЗНО зробили НМТ (Національний мультипредметний тест). Національний мультипредметний тест — форма проведення вступного випробування на бакалаврат для здобуття вищої освіти в Україні, введена у 2022 році через повномасштабне російське вторгнення в Україну. Покликана замінити на один рік традиційні вступні випробування у форматі ЗНО[3]. Через це необхідно швидко реагувати на нові виклики від світу для освіти.

Мета статті – схарактеризувати особливості функціонування системи освіти в умовах сучасних викликів.

Глобальні трансформації сучасного світу у напрямі гомогенізації політичного, економічного, культурного просторів змінюють вимоги до професійних та